

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa yliopistojen hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen toimintoja

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa yliopistojen hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen toimintoja. Laki koskee Helsingin, Oulun ja Turun yliopistoja. Julkisen sektorin eläkejärjestelmien välisissä siirroissa noudatettua eläketurvan jatkuvuusperiaatetta soveltaen ehdotetaan, että mainittujen yliopistojen hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen toimintojen kunnallistamisen yhteydessä näiden yliopistojen kunnan tai kuntayhtymän palvelukseen siirtyvän 31 päivän joulukuuta 1939 jälkeen syntyneen henkilön valtion palvelukseen perustuva eläketurva määräytyisi kunnallistamista edeltävältä ajalta siten kuin

se olisi määräytynyt, jos hän olisi jatkanut valtion palveluksessa eläketapahtumaan asti. Edellytyksenä on, että kunnallinen palvelus jatkuu yhdenjaksoisena eläketapahtumaan saakka.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin henkilöihin, jotka siirtyvät kuntien tai kuntayhtymien palvelukseen 31 päivän joulukuuta 1999 jälkeen ja ennen 1 päivää tammikuuta 2002.

PERUSTELUT

1. Hammaslääketieteen perus- ja erikoistumiskoulutuksen kliinisen opetuksen siirtäminen kunnallisen terveystalouden järjestelmän piirissä tapahtuvaksi

Opetusministeriö asetti 9 päivänä huhtikuuta 1996 työryhmän selvittämään hammaslääketieteen perus- ja erikoistumiskoulutuksen kliinisen opetuksen integrointia terveystalouden järjestelmän piirissä tapahtuvaksi. Työryhmä luovutti muistionsa opetusministeriölle 9 päivänä kesäkuuta 1997. Työryhmä esitti, että hammaslääketieteellinen koulutus tulee järjestää hallinnollisesti ja toiminnallisesti lääketieteen koulutuksen järjestelyä vastaavalla tavalla. Hammaslääketieteen perus- ja erikoistumiskoulutuksen kliini-

nen opetus tulee ehdotuksen mukaan antaa terveystalouden järjestelmän yhteydessä ja siitä terveystalouden järjestelmälle aiheutuvat kustannukset tulee korvata erityisvaltionosuuslain säädännön kautta vastaavalla tavalla kuin lääketieteen koulutuksen osalta tapahtuu.

Opetusministeriö asetti 27 päivänä maaliskuuta 1998 seurantaryhmän laatimaan hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen integrointia koskevaa yleissuunnitelmaa sekä käynnistämään ja koordinoimaan integrointia terveystalouden järjestelmään. Työryhmään kutsuttiin edustajat opetusministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, asianomaisista yliopistoista, kaupunkien terveystoimesta, sairaanhoitopiireistä ja Suomen Kuntaliitosta. Työryhmä antoi 17 päivänä joulukuuta 1998 väliraportin muun muassa henkilöstön

asemaa koskevien järjestelyjen sekä tarvittavan lainsäädännön valmistelun tarpeisiin. Seurantaryhmän työn ohessa ovat toimineet paikalliset valmisteluryhmät, jotka Helsingin, Turun ja Oulun yliopistot ovat asettaneet. Niihin yliopistot ovat nimenneet myös paikalliset kuntahallinnon edustajat.

Valtion vuoden 2000 talousarvioesityksessä ehdotetaan siirrettäväksi opetusministeriön pääluokasta 26,8 milj. markkaa hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen menoina sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan. Mikäli siirto toteutuu esityksen mukaisesti henkilöstöä tulee siirtymään Helsingin, Turun ja Oulun yliopistoista asianomaisten kuntien ja kuntayhtymien palvelukseen seuraavasti:

Helsingin yliopisto

Peruskoulutus: Kliinistä opetusta varten otetaan Helsingin kaupungin terveystoimintoon tarvittavat päätoimiset ja sivutoimiset opettajat sekä tarvittava hoitohenkilöstö ja avustava henkilöstö.

Erikoistumiskoulutus: Kliinistä opetusta varten perustetaan Helsingin yliopistolliseen sairaalaan tarvittavat erikoishammaslääkärien päätoimiset ja sivutoimiset virat. Lisäksi otetaan tarvittava hoitohenkilöstö ja avustava henkilöstö. Erikoistumiskoulutusta varten perustetaan koulutusvirat Helsingin yliopistolliseen sairaalaan.

Siirtyvän henkilöstön määrä koulutusvirat mukaan lukien on noin 55.

Turun yliopisto

Turun yliopistossa ei anneta hammaslääketieteen peruskoulutusta.

Erikoistumiskoulutus: Kliinistä opetusta varten perustetaan Turun yliopistolliseen sairaalaan tarvittavat päätoimisten ja sivutoimisten opettajien virat. Erikoistumiskoulutusta varten perustetaan koulutusvirat, joista pääosa sijoitetaan yliopistolliseen sairaalaan ja osa Turun kaupungin terveystoimintoon ja muihin sairaaloihin ja terveystoimintoihin.

Lisäksi Turun yliopistolliseen sairaalaan sekä Turun kaupungin terveystoimintoon otetaan tarvittava hoitohenkilöstö ja avustava henkilöstö.

Siirtyvän henkilöstön määrä koulutusvirat mukaan lukien on noin 50.

Oulun yliopisto

Peruskoulutus: Kliinistä opetusta varten perustetaan Oulun kaupungin terveystoimintoon ja Oulun yliopistolliseen sairaalaan tarvittavat opettajien sivuvirat sekä otetaan tarvittava hoitohenkilöstö ja avustava henkilöstö.

Erikoistumiskoulutus: Kliinistä opetusta varten perustetaan Oulun yliopistolliseen sairaalaan ja Oulun kaupungin terveystoimintoon tarvittavat päätoimisten ja sivutoimisten opettajien virat sekä otetaan tarvittava hoitohenkilöstö ja avustava henkilöstö. Erikoistumiskoulutusta varten perustetaan koulutusvirat Oulun yliopistolliseen sairaalaan ja Oulun kaupungin terveystoimintoon.

Siirtyvän henkilöstön määrä koulutusvirat mukaan lukien on noin 55.

Edellä kerrotulla tavalla tapahtuva toimintojen siirtyminen valtion yliopistoista kunnille ja kuntayhtymille merkitsee yhteensä noin 160 palvelussuhteen vaihtumista valtion palvelussuhteesta kunnalliseen palvelussuhteeseen.

2. Julkisen sektorin eläkeuudistus

Julkisen sektorin eläkejärjestelmän sisäisissä siirroissa on noudatettu eläketurvan jatkuvuusperiaatetta eli integraatioperiaatetta. Jatkuvuusperiaatteella on pyritty siihen, että henkilön siirtyessä julkisesta eläkejärjestelmästä toiseen hänen eläketurvansa säilyisi suurelta osin samantasoisena kuin se olisi säilynyt ilman siirtoa.

Meneillään olevassa julkisen sektorin eläkeuudistuksessa on tarkoitus siirtää asteittain yksityisen sektorin tasoiseen eläketurvaan. Vuoden 1993 alusta muutettiin valtion ja kunnan eläkesäännöksiä siten, että vuoden 1939 jälkeen syntyneet niin sanotut uudet työntekijät eli 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen palveluksensa aloittavat tulevat välittömästi yksityisen sektorin tasoiseen eläketurvan piiriin, jolloin heidän eläkeikänsä on 65 vuotta, eläkkeen karttuma 1,5 prosenttia ja tavoite-eläke 60 prosenttia.

Niin sanottujen vanhojen työntekijöiden eli 1 päivänä tammikuuta 1993 jatkuvassa palveluksessa olleiden osalta siirtyminen yksityisen sektorin tasoiseen eläketurvaan toteutetaan purkamalla lisäeläketurvan mukainen eläkeoikeus vuoden 1995 alusta asteittain siten, että eläkeiän muutos 63 vuodesta 65 vuoteen ja tavoitetaso muutos 66 pro-

sentista 60 prosenttiin tapahtuu liukuvasti 31 päivään joulukuuta 1994 mennessä ansaitun palvelusajan pituudesta riippuen. Eläke karttuu vuoden 1995 alusta lukien 1,5 prosenttia vuodessa. Siihen mennessä ansaittu eläke vapaakirjautetaan siten, että karttuma on 2,2 prosenttia, jos henkilö jatkaa eläkeikään ja 2,0 prosenttia, jos palvelus päättyy ennen eläkeikää. Liukuva siirtyminen koskee niitä, jotka olivat 1 päivänä tammikuuta 1995 35—54-vuotiaita, sillä 55 täyttäneet säilyttävät aikaisemmat edut ja alle 35 vuotiailla eläkeikä nousi heti 65 vuoteen ja tavoitetaso laski 60 prosenttiin.

Julkisen sektorin eläketurvaan tehdyt muutokset merkitsevät yliopistojen hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen järjestelyjen yhteydessä sitä, että kunnan tai yliopistollisen keskussairaalan tai yliopistollisen sairaalan palvelukseen siirtyvät henkilöt katsotaan kunnallisessa eläkejärjestelmässä niin sanotuiksi uusiksi työntekijöiksi eikä heihin noudateta niin sanottuja vanhoja työntekijöitä koskevia säännöksiä. Valtion eläkejärjestelmän piirissä heidän palvelussuhteensa taas päättyy ennen eläketapahtumaa. Tällöin heidän eläkeikänsä nousee myös aiemman valtion palveluksen osalta 65 vuoteen, karttuma alenee 2,2 prosentista 2,0 prosenttiin vuodessa vuotta 1995 edeltävältä ajalta ja tavoitetaso laskee 60 prosenttiin eläkepalkasta. Tällaista valtion eläkettä on aiemmin sanottu peruseläketasoiseksi. Hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen toimeenpanon uudelleen järjestely perustuu valtion eli asianomaisten yliopistojen ja kuntien sekä kuntayhtymien välisiin sopimuksiin. Valtion yliopistojen palveluksessa olevat asianomaiset henkilöt siirtyvät tavallisesti kunnallistamisen yhteydessä suostumuksensa mukaisesti kunnan palvelukseen. Henkilöstö katsoo, että heitä ei tulisi tällaisessa pakkosiirtotilanteessa pitää uusina työntekijöinä vaan heihin tulisi soveltaa vanhoja työntekijöitä koskevia siirtymäsäännöksiä. Kun uuden työntekijän käsite vuoden 1993 alusta tuli julkisen sektorin eläkesäännöksiin, siinä yhteydessä ei erityisesti kiinnitetty huomiota siihen, miten uuden työntekijän käsite soveltuu nyt esillä olevan kaltaisen julkisen sektorin sisäiseen organisaatiojärjestelyyn.

Vastaavassa tapauksessa mistä nyt on kysymys on noudatettu eläketurvan jatkuvuusperiaatetta valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisen yhteydessä. Tämä toteutettiin eräistä henkilöstön asemaa koske-

vista järjestelyistä kunnallistettaessa opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisia oppilaitoksia annetulla lailla (1422/1994). Samoin on menetetty kunnallistettaessa Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräitä palvelutoimintoja (314/1997).

3. Ehdotus eläkejärjestelyiksi kunnallistettaessa yliopistojen hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen toimintoja

On tarkoituksenmukaista, että Helsingin, Turun ja Oulun yliopistojen hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen kunnallistamisen yhteydessä kunnalliseen palvelukseen siirtyviin henkilöihin sovellettaisiin eläketurvan jatkuvuusperiaatetta siten, että heidän valtion palvelukseen perustuva eläkkeensä määräytyisi samojen säännösten mukaan kuin vanhoilla työntekijöillä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että heidän eläketurvansa valtion palveluksen ajalta ei määräytyisi niin sanotun perusturvan mukaisena vaan asteittain heikentyvän lisäturvan mukaisena samalla tavoin kuin niillä vanhoilla työntekijöillä, jotka jatkavat valtion palveluksessa eläketapahtumaan asti.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että integraatioperiaate eli lisäeläketurvan jatkuvuus toteutettaisiin Helsingin, Turun ja Oulun yliopistojen hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen kunnallistamisen yhteydessä valtion palveluksen osalta erityislaililla. Lailla säilytettäisiin 31 päivän joulukuuta 1939 jälkeen syntyneiden henkilöiden valtion eläkelain (280/1966) mukainen eläketurva kunnallistamista edeltävältä ajalta sellaisena kuin se olisi ollut ilman kunnallistamista. Edellytyksenä olisi, että Helsingin, Turun tai Oulun yliopistosta Helsingin, Turun tai Oulun kaupungin tai sellaisen kuntayhtymän, jossa jokin sanotuista kaupungeista on mukana, palvelukseen siirtyneen henkilön palvelus jatkuu siirron jälkeen yhdenjaksoisesti yliopistollisessa keskussairaalaossa tai yliopistollisessa sairaalassa tai muussa kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa eläketapahtumaan saakka.

Kunnallistamisesta lukien eläketurva määräytyisi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964) mukaisesti. Nykyisten säännösten mukaan henkilö voisi ottaa kunnallisen eläkejärjestelmän mukaisen

vanhuuseläkkeen varhennettuna samasta ajankohdasta kuin valtion eläkejärjestelmästä tai myöhemmästä ajankohdasta, jolloin varhennusvähennys olisi pienempi, taikka varhentamattomana 65 vuotiaana. Joka tapauksessa valtion eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen saaminen edellyttäisi kunnallisen palvelun päättymistä. Muissa eläkelajeissa kuin vanhuuseläkkeissä erityissäännöksellä olisi merkitystä eläkkeen karttuman ja eläkkeen enimmäismäärän kannalta.

4. Esityksen vaikutukset

Mikäli yliopiston palvelutehtäviä kunnallistettaessa eläkkeisiin sovellettaisiin valtion palveluksen osalta ehdotuksen mukaista integraatioperiaatetta, lisäturvan mukainen eläkeoikeus, sellaisena kuin se on asteittain purkautuvana vanhoilla työntekijöillä, säilyisi siirtyvän henkilöstön osalta. Tästä aiheutuisi lisäkustannuksia verrattuna siihen, että lisäturvan mukainen eläkeoikeus purkautuisi siirtohetkellä. Jos henkilöstö jatkaa yhtäjaksoisesti Helsingin, Turun ja Oulun yliopistollisen sairaalan tai muussa kunnallisessa palveluksessa eläkkeelle siirtymiseensä saakka, kustannukset ovat yhteensä noin 9 miljoonaa markkaa. Mikäli yliopistojen hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen kunnallistamista ei tapahtuisi ja henkilöt jäisivät valtion palvelukseen, vastaava kustannus jäisi joka tapauksessa valtion maksettavaksi.

Ehdotettu järjestely ei edellyttäisi erillisiä määrärahoja ja kustannukset tulisivat maksettaviksi valtion muiden eläkemenojen yhteydessä.

5. Asian valmistelu

Eduskunta on vastauksessaan hallituksen esitykseen valtion eläkelainsäädännön muuttamisesta (HE 96/1993 vp) edellyttänyt, että julkisen sektorin eläkkeiden yhteyden purkaminen ja laitoksen ylläpitäjän mahdollisesta muuttumisesta aiheutuvat ongelmat selvitetään yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa ja ryhdytään tarpeellisiin säädösmuutoksiin, jotta voidaan varmistaa edunsaajien kannalta kohtuulliset ratkaisut.

Asianomaisten henkilöstöjärjestöjen edustajia on kuultu yliopistojen paikallisissa valmisteluryhmissä.

Esitysluonnos on valmisteltu virkamiestyönä ja siitä on neuvoteltu asianomaisten henkilöstöjärjestöjen kanssa.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto asianomaisilta yliopistoilta, valtiokonttorilta, valtiovarainministeriön henkilöstöosastolta ja Kuntien eläkevakuutukselta.

6. Voimaantulo

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin niihin henkilöihin, joiden tässä laissa tarkoitettu siirtyminen yliopiston palveluksesta asianomaisten kuntien ja kuntayhtymien palvelukseen tapahtuu 31 päivän joulukuuta 1999 jälkeen ja ennen 1 päivää tammikuuta 2002.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa yliopistojen hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen toimintoja

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Helsingin, Turun ja Oulun yliopistojen palveluksesta hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen toimintojen kunnallistamisen yhteydessä Helsingin, Turun tai Oulun kaupungin, Helsingin, Turun tai Oulun yliopistollisen sairaalan palvelukseen siirtynyttä henkilöä, joka on syntynyt 31 päivän joulukuuta 1939 jälkeen, pidetään valtion eläkelain (280/1966) 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuna vanhana edunsaajana. Edellytyksenä on, että edellä tarkoitettu henkilö oli 31 päivänä joulukuuta 1992 yhdenjaksoisessa valtion eläketurvan piiriin kuuluvassa palveluksessa ja että hänen tällainen palveluksensa tai kunnallistamisen jälkeen kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964) soveltamisalaan kuuluva palveluksensa jatkuu kunnallisen eläkelaitoksen valtuuskunnan 20 päivänä marraskuuta 1992 hyväksymien eläkesäännön 1 päivänä tammikuuta 1993 voimaan tulleiden muutosten voimaantulomääräyksissä tarkoitettulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan asti. Lisäksi edellytetään, että muut säädetyt edellytykset täyttyvät.

Valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa säädettyä kuuden kuukauden palvelusaikavaatimusta ja kolmen vuoden eläkeaikavaatimusta sovellettaessa kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain soveltamisalaan kuulu-

va palvelus rinnastetaan kunnallistamisesta lukien valtion eläkelain soveltamisalaan kuuluvaan palvelukseen. Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukainen työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke, joka on myönnetty valtion eläkelain 5 a §:ää vastavia säännöksiä soveltaen, rinnastetaan mainittua lainkohtaa soveltaen myönnettyyn eläkkeeseen.

Tässä pykälässä tarkoitettut edellytykset täyttävään henkilöön sovelletaan valtion eläkelain 4, 10 ja 12 §:n vanhoja edunsaajia koskevia säännöksiä siltä osin kuin hänen palveluksensa on kuulunut valtion eläkelain soveltamisalaan. Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on valtion eläkelain 8 §:ssä säädettyjen edellytysten lisäksi, että kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain soveltamisalaan kuuluva palvelus on päättynyt.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tätä lakia sovelletaan niihin henkilöihin, joiden 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu siirtyminen yliopiston palveluksesta asianomaisten kuntien ja kuntayhtymien palvelukseen on tapahtunut 31 päivän joulukuuta 1999 jälkeen ja ennen 1 päivää tammikuuta 2002.

Helsingissä 10 päivänä syyskuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Opetusministeri *Maija Rask*

